

Raadsstuk

Onderwerp: Vervolgkrediet Stationsplein e.o.
Reg.nummer: (2013/250681 (VH 2012/350574))

1. Inleiding

Op 7 februari 2008 (RB 07/193325) stelde de raad met het oog op de ontwikkeling van het project Stationsplein en omgeving ter verdere uitwerking en gedeeltelijke realisatie een krediet van €22.139.000 excl. BTW ter beschikking.

De totale kosten werden geraamd op €25.670.000 waar werd uitgegaan van een later te vragen vervolgkrediet van €25.670.000 -/- 22.139.000= €3.531.000.

Op 28-8-2008 (RB 08/97768) stemde de raad bovendien in met de aankoop van het (voormalig) busstation Stationsplein 12-18 (even) en de verkoop van het voormalige VVV kantoor, Stationsplein 1.

Sindsdien is er veel gebeurd. De werkzaamheden van het project aan de Stationsplein zijde zijn afgerond. Deze werkzaamheden bestonden uit veel meer dan alleen de aanleg van het plein, namelijk :

- plaatsing van extra fietsenrekken ter compensatie van de rekken die vanwege de uitvoering moesten wijken;
- aanpassing halte Zuid-Tangent;
- sloop van het voormalig Connexion busstation;
- bouwrijp maken ten behoeve van de bouw van de fietsenkelder;
- aanleg tijdelijk busstation Stationsplein
- bouw fietsenkelder, renovatie NS-stalling in het station;
- aanleg tijdelijk busstation Parklaan, inclusief tijdelijke bewegwijzering;
- vernieuwing Jansweg met oa de vertrambare busbaan;
- aanleg busplein;
- herprofilering Lange Herenstraat, aanpassing kruising Kenaupark/Parklaan;
- herprofilering Kruisweg tussen Parklaan en de Bolwerken;
- aanleg van het nieuwe Stationsplein;
- vooruitlopend op de herinrichting openbare ruimte steeds aanpassing / vernieuwing van de ondergrondse infrastructuur in opdracht van de nutsbedrijven.

Daarnaast is lopende het project de scope uitgebreid met:

- de herprofilering van de Kruisweg tussen Parklaan en Nieuwe Gracht (inclusief het vervangen van het riool);
- het aanbrengen van nieuwe bestrating op de Kruisbrug;
- herstel van een deel van de keermuurtjes onder het spoorviaduct Kruisweg.

De projectonderdelen die aan de noordzijde van het station op het Kennemerplein, staan gepland (bouw fietsgevel, herinrichting Kennemerplein en definitieve aanleg van Kiss&Ride) zijn deels gestart voor zover het voorbereidende maatregelen betreft.

Het resultaat van de al uitgevoerde werkzaamheden is een Stationsplein met een uitstraling die past bij het monumentale stationsgebouw. Een plein met eigen routes voor de verschillende verkeerssoorten, waar bezoekers zich welkom kunnen voelen in Haarlem, waar plaats is voor ontmoeten. Een plein met de grootste ondergrondse fietsenstalling van Europa en een Rode Loper tussen het station en de Grote Markt.

In de uitvoering draait het project financieel positief. Naast de gemeente dragen het ministerie van Infrastructuur en Milieu (toegezegde Birk subsidie), de provincie Noord-Holland (ISV) en het Fonds BonRoute (diverse subsidies) bij aan het project. Met name een aanzienlijk hogere bijdrage uit het Fonds BonRoute als gevolg van een herverdeling van subsidiegelden van dit fonds, heeft het project een financiële impuls gegeven. Door een terugvallende dekking uit (beoogde) verkoop van gemeentelijk bezit is op het project een tekort berekend. Zonder de afwaardering van dat bezit zou het project Herinrichting Stationsplein en omgeving een positief financieel resultaat hebben.

De tot nu toe uitgevoerde werkzaamheden waren mogelijk met het in 2008 ter beschikking gestelde krediet. Voor de nog geplande werkzaamheden is dit krediet niet meer toereikend, zoals al bij de eerste kredietaanvraag was voorzien. Het gevraagde vervolgkrediet is hoger dan in 2008 was voorzien, als gevolg van de scope uitbreiding van het project en de tegenvallende inkomsten uit grondverkoop.

2. Voorstel aan de raad

Het college stelt de raad voor:

1. In te stemmen met het afronden van het project Stationsplein en omgeving
2. Hiervoor een krediet beschikbaar te stellen van €5.899.633,-
3. Dit krediet te dekken uit:
 - a. De reeds voorziene dekking (RB 023/2008) a €3.531.000,-
 - b. De aanvullende Bon Route subsidie a €3.999.630,-
 - c. De aanvullende Quick Win subsidie a €2.000.000,-
 - d. IP post 67.70 €1.868.646. In het IP 2013 – 2018 is hiermee reeds rekening gehouden
 - e. Het totale tekort op het project bedraagt €2.512.849,-. Hiermee is rekening gehouden in het IP 2013 – 2018.

Dekking	Oud	Mutatie	Nieuw
Investeringsplan	2.327.000		2.327.000
BIRK subsidie	7.900.000		7.900.000
BONRoute busstation	2.066.000		2.066.000
BONRoute aanvullend	2.830.000		2.830.000
BONRoute ophoging 2010		3.999.630	3.999.630
Restant versn.maatr. ZuidTangent	550.000	-34.000	516.000
Te verwachten ontvangen BDU 2009	670.000	-670.000	0
Provincie bijdrage 1.000 plaatsen extra	1.500.000	-1.500.000	0
Vastgoed verkopen	6.953.000	-3.905.300	3.047.700
ISV	824.000		824.000
Quick Win 2.11 subsidie		2.000.000	2.000.000
BDU 2013 <vervallen wegens uitstel fietsbrug>			
Overige dekking	50.000	2.315.454	2.365.454
IP-post 67.70		2.512.849	2.512.849
	25.670.000	4.718.633	30.388.633

3. Beoogd resultaat

Met dit vervolgkrediet kunnen ook de bij het project behorende werkzaamheden aan de noordzijde van het station op het Kennemerplein worden uitgevoerd. Dit zijn onder andere:

- a. het bouwrijp maken van een deel van het Kennemerplein ten behoeve van de bouw van de fietsgevel;
- b. de bouw van de fietsgevel;

- c. de herinrichting van het Kennemerplein tussen Jans- en Kruisweg;
- d. de definitieve aanleg van Kiss&Ride voorzieningen op het Kennemerplein en richting Frans Halsbrug;

4. Argumenten

Dit voorstel past in bestaand beleid.

In 2008 werd bij de toekenning van het eerste deel van het krediet al voorzien dat de doorlooptijd van het project Stationsplein zodanig was dat niet met één krediet kon worden volstaan. Het verzoek om nu een vervolgkrediet toe te kennen is daarvan een logisch gevolg. Wel is er meer krediet nodig dan in 2008 werd voorzien als gevolg van het feit dat werkzaamheden aan de Kruisweg en Kruisbrug bij het project zijn betrokken. Daarnaast vallen de geraamde inkomsten uit de verkoop van het Prinsen Bolwerk 3 tegen en blijft de verkoop van het Nedtrain terrein uit. Dit betreft de dekkingskant van het project, de lagere verkoopopbrengsten leiden tot hogere kapitaalslasten (extra investering IP).

Financiële aspecten (dekking)

De gemeente draagt de dekking van het project niet alleen. Ook rijk en provincie dragen bij aan het project. De diverse dekkingsbronnen zijn in bijlage A weergegeven. Naast gemeentelijke IP gerelateerde middelen zijn dit:

- een bijdrage van het ministerie van Infrastructuur en Milieu (voorheen Verkeer & Waterstaat) door tussenkomst van ProRail;
- een bijdrage uit het Fonds BonRoute;
- een bijdrage van nogmaals het ministerie van Infrastructuur en Milieu (voorheen VROM) op grond van het Besluit Inrichting Ruimtelijke Kwaliteit (BIRK);
- een tekortsubsidie van de provincie Noord-Holland om de fietskelder met 1.000 stallingsplaatsen uit te breiden;
- bijdrage uit het ISV;
- gemeentelijke, niet IP gerelateerde middelen;

Hieronder volgt een korte toelichting op deze dekkingsbronnen.

Bijdrage ministerie Infrastructuur & Milieu, via ProRail.

Om aan een van de subsidievoorwaarden (tijdige realisatie) te voldoen werd met ProRail afgesproken dat de rijksbijdrage groot €5,4 miljoen voor het Ruimte voor de Fiets-programma als eerste zou worden aangesproken om termijnen van de aannemer te voldoen. Pas nadat dit bedrag was opgesoupeerd, werden kosten door ProRail bij de gemeente gedeclareerd. Deze rijksbijdrage is niet in de gemeentelijk administratie verwerkt.

Bijdrage BIRK

In november 2005 heeft het voormalig ministerie van VROM een subsidie van 20% van de projectkosten met een maximum van €7,9 miljoen ter beschikking gesteld voor het project Stationsomgeving. De scope van het project bevatte op dat moment ook de zuidzijde van het Stationsplein, een revitalisering van de kantoren. De projectomvang is minder omvangrijk geworden waar door er een kans bestond dat de uiteindelijke bijdrage lager zou worden. Het ministerie van I&M heeft ambtelijk de nodige toezeggingen gedaan dat de gemeente Haarlem de volledige 7,9 miljoen zal ontvangen, dit is nog niet bestuurlijk bekrachtigd.

Fonds BonRoute VM 1(BONR 2.09 A)

Het bestuur van de Stichting BonRoute heeft Haarlem voor het project Stationsplein, bovenop de reeds toegekende bijdrage groot €4,896 miljoen, een extra bedrag groot €3,528 miljoen toegekend.

Fonds BonRoute QW 2.11

In samenspraak met de provincie Noord-Holland is bij de Stichting BonRoute een aanvraag ingediend t.b.v. de realisatie van de vergrote ondergrondse fietsstalling. Deze aanvraag groot €2 miljoen werd gehonoreerd en kan in de plaats komen van de door de provincie toegekende tekortsubsidie voor 1.000 plaatsen van €1,5 miljoen. Per saldo betekent dit €5 ton extra dekking.

De eindverantwoordingen (BONR 2.09 A en QW 2.11), tevens verzoeken om definitieve vaststelling, zijn met goedkeurende accountantsverklaringen voor de deadline van 1 november 2011 bij het bestuur van het Fonds BonRoute ingediend. De verzoeken om definitieve vaststelling zijn door het Fonds BonRoute beide volledig gehonoreerd. In de eindverantwoording zijn niet de kosten meegenomen die de provincie Noord-Holland de gemeente in rekening meende te moeten brengen voor omrijdkosten van Connexxion. Over deze kosten verschilden de provincie en de gemeente van mening. Dit was voor het fonds geen beletsel om toch de volledig in het vooruitzicht gestelde subsidie daadwerkelijk toe te kennen.

In bijlage A is tevens verwerkt (raadsbesluit 28 aug 2008, 142/2008):

- De verkoop van het VVV kantoor Stationsplein 1 aan Connexxion voor €525.000,-kk;
- aankoop van het busstation Stationsplein 12-18 (even) van Connexxion voor €850.000,- kk.

Bijdrage uit ISV

Voor de werkzaamheden Kruisweg zijn bijdragen uit de ISV-middelen onttrokken. Er is reeds €824.000,- beschikbaar gesteld bij de 1^e Berap van 2013 en bij de 2^e Berap zal nog eens €800.000,- beschikbaar komen.

Niet IP gerelateerde gemeentelijke middelen

Helaas moet geconstateerd worden dat de veronderstelde dekking uit verkoop van gemeentelijk bezit (Prinsen Bolwerk 3 en het Nedtrain terrein) minder zal opleveren en later zal worden genoten. Deze verwachte tegenvaller is eerder al gemeld; in de vorige raadsperiode door voormalig wethouder Van Velzen en in de huidige raadsperiode in brieven van wethouder Van Doorn.

Er wordt nu uitgegaan van een dekkingsterugval van €3.905.300,-

Mochten de uiteindelijke inkomsten hoger uitvallen dan nu wordt verondersteld dan zal het uiteindelijk te activeren projecttekort verminderen.

Financiering toegevoegd werk (scope uitbreiding)

Gedurende de looptijd van het project werden werkzaamheden aan het project toegevoegd. Het gaat om werkzaamheden die noodzakelijk waren en waarmee de inbedding van het project in de omgeving is verbeterd.

Om de Rode Loper binnenstad aan te laten sluiten op de Rode Loper Stationsplein werd het project uitgebreid met de herprofilering van de Kruisweg tussen Parklaan en Nieuwe Gracht (inclusief rioolvervanging) en het aanbrengen van nieuwe bestrating op de Kruisbrug.

Voor de Kruisbrug werd uit de post “groot onderhoud openverharding” €40.000,- beschikbaar gesteld.

Voor de Kruisweg kwam €800.000,- beschikbaar (IP 2009 is onder programma 9 en IP-nummer 61.52) en voor de riolering uit IP 63.19 €500.000 (2011).

In 2011 werd tijdens de uitvoering geconstateerd dat de, direct naast het Kruiswegviaduct gelegen, keermuren en hekwerken in zeer slechte staat verkeerden. Alhoewel zij een eenheid vormen met het monumentale viaduct, dat bij ProRail in beheer is, bleken zij volgens een akte uit 1917 onverwacht gemeentelijk eigendom. Voor dit herstel is uit IP STRM €42.720 en IP 63.08 €106.000 beschikbaar gesteld.

Ook bleek - na de verwijdering van asfaltlagen en anders dan rioolbeheerders veronderstelden - het riool bij het Kruiswegviaduct verzand te zijn. Gedeeltelijke vervanging was onvermijdelijk en het riool is hersteld. De kosten (€25.000) worden opgenomen in het MJP 2012.

Het gaat hier om exploitatiegelden uit de lopende begroting.

De genoemde wijzingen zijn in de bijlage A in detail weergegeven.

Financiële aspecten (uitgaven, bijlage B (geheim ex artikel 55 gemeentewet))

De planvorming en realisatie werden gestuurd door de knellende datum voor financiële afwikkeling in de toegekende BonRoute gelden voor Versnellingsmaatregel 1 (uitvoering voor 31/12/10 en afwikkeling voor 1/11/11). Daarnaast speelde een uitvoeringsprobleem bij de bouw ondergrondse doorgang tussen de fietskelder (souterrain) en het station zelf.

Verder zijn opmerkingen te maken over uitgaven in het kader van Hogere Benutting Fietsenstallingen (HBF), planningsaanpassing, DRIS (dynamisch reizigers informatie systeem) en wijziging van het prijspeil.

Hieronder volgt een korte toelichting op de uitgavenposten. De wijzingen zijn in de bijlage B (*geheim ex artikel 55 gemeentewet*) in detail weergegeven.

De BonRoute werkzaamheden

De Jansweg, met vertrambare betonbaan, en busdeel van het Stationsplein zijn onder hoogspanning tijdig (voor 31 december 2010) gerealiseerd.

Onderdoorgang

Bij de bouw van het fietssouterrain werd de aannemer geconfronteerd met een funderingsplaat van het station zelf die veel verder doorstak dan logischer wijze verwacht kon worden. Daardoor kon de realisatie van de doorgang van souterrain naar station niet op de gedachte manier worden uitgevoerd. Als bijlage C is bijgevoegd een vakpublicatie omtrent de problemen bij de realisatie van de onderdoorgang tussen souterrain en station. Op dit onderdeel was er sprake van aanzienlijke vertraging. Neveneffect was dat het voetgangersgedeelte van het Stationsplein, gelegen direct voor het station zelf, niet aangepakt kon worden. De vertraging en daardoor gewijzigde uitvoering heeft tot aanzienlijke kosten voor meerwerk geleid.

De kostenraming voor het totale Ruimte voor de Fietsprogramma is bijgesteld naar €16.768.000,- waarvan €11.368.000,- voor rekening van de gemeente komt. Dit is inclusief de realisatie van de fietsgevel op het Kennemerplein.

Hogere Benutting Fietsenstallingen (HBF)

ProRail, de leidende partner bij de realisatie van de fietsvoorzieningen, trekt zich de bijstelling als gevolg van de tegenvaller bij de onderdoorgang tussen stalling en station aan. Ondanks de contractueel overeengekomen gefixeerde bijdrage voor het Ruimte voor de Fietsprogramma, heeft ProRail een deel van de meerwerkkosten voor haar rekening genomen.

Daarnaast biedt ProRail aan in de fietskelder en de nog te bouwen fietsgevel HBF te installeren. HBF is een landelijk programma met als doel te komen tot een betere benutting van stallingen in stationsomgevingen. De term HBF wordt ook gebruikt als naam voor het systeem dat tot de betere benutting leidt. ProRail biedt aan HBF te installeren zonder verdere investeringskosten voor de gemeente.

De kosten van dit gehele systeem, alsook de kosten voor het beheer daarvan, worden in verband met het vertrouwelijk karakter vermeld als voetnoot 1 in bijlage B).

Planningsaanpassing

Om door vertraging bij de realisatie van de onderdoorgang geen gaten te laten vallen in de planning van het project is de Lange Herenstraat eerder in uitvoering gebracht en inmiddels opgeleverd.

DRIS (dynamisch reizigers informatie systeem)

Het "DRIS" wordt geplaatst in opdracht (en voor rekening) van de provincie Noord-Holland. De kosten van de ondergrondse infra die nodig waren voor het DRIS zijn wel ten laste van het project gekomen. Haarlem faciliteert het aanbrengen. Aansluitkosten, energiegebruik en eventuele schades komen -zoals dit gebruikelijk is- voor rekening van de gemeente.

Prijspeil

De kostenramingen opgenomen in de eerste kredietaanvraag kenden een prijspeil begin 2008. Alhoewel het aanbestedingsklimaat tot op heden doorgaans gunstig was), is een prijsbijstelling op zijn plaats naar het gedachte jaar van uitvoering van de nog te verrichten werkzaamheden. Bijgestelde kostenramingen vormen de onderlegger van deze vervolgekredietaanvraag.

Kostenoverschrijding:

Wethouder Cassee heeft in juli (bijlage E) aan de raad laten weten dat er in het project sprake is van een kostenoverschrijding van €75.000,- Deze overschrijding is verwerkt in het gevraagde krediet en is veroorzaakt door uitgaven die onvermijdelijk waren.

5. Kanttekeningen

Bezwaar tegen realisatie fietsgevel Kennemerplein

Voor de realisatie van de fietsgevel werd het uitwerkingsplan Kennemerplein opgesteld. De eigenaar van het naastgelegen opstal heeft alle mogelijkheden benut om zijn bedenkingen tegen de bouw te uiten. Tegen het door Gedeputeerde Staten goedgekeurde uitwerkingsplan werd beroep bij de Raad van State aangetekend. Alhoewel de Raad van State het onderdeel archeologie vernietigde hield het besluit van GS als zodanig stand.

Ook op de verleende omgevingsvergunning is bezwaar gemaakt.

Het college besloot (7 feb 12), op advies van de commissie Beroep- en

Bezwaarschriften:

- de bezwaarde ontvankelijk te verklaren;
- de bezwaren ongegrond te verklaren;
- het bestreden besluit te handhaven en dit besluit mede te baseren op het advies van de Kamer en het gewijzigde advies van de Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit.

Tegen dit besluit werd geen beroep ingesteld, de omgevingsvergunning is inmiddels onherroepelijk.

Geschil met aannemer busplein

De verhouding met de aannemer van het busplein is verstoord door geschillen over de geleverde kwaliteit, een juridisch vervolg of arbitrage kan het vervolg zijn. Ten behoeve van de nazorg en onderhoud de komende 5 jaar is in de ramingen van de nog te maken kosten een bedrag opgenomen. Bij afsluiting van het krediet wordt het dan resterende deel van deze reservering in een voorziening omgezet.

Geschil met provincie Noord-Holland

Met de provincie Noord-Holland had het college een zakelijk geschil van inzicht over omrijdkosten voor busvervoer gedurende de aanleg van de Jansweg en het busdeel van Stationsplein.

Uiteindelijk is dit geschil in een bestuurlijk overleg geslecht, er worden geen omrijdkosten betaald.

Schotersingel fietsbrug

Het college heeft besloten de fietsbrug niet langer onderdeel te laten uitmaken van het project stationsplein, de aanleg kosten zijn daarvan thans te hoog. Als gevolg van dit besluit zijn voor de bereikbaarheid van het station per fiets aanvullende maatregelen op het Kennemerplein noodzakelijk

Inrichtingsplan Stationsplein

Voor de betere benutting van het stationsplein is de bestuurlijke wens uitgesproken voor het maken van een inrichtingsplan. Gedacht wordt aan mogelijkheden voor horeca, terrassen, en een uitwijklocatie voor de weekmarkt. Kosten voor voorbereiding en uitvoering worden te zijner tijd aan de raad voorgelegd.

Risico paragraaf

Het stationsplein is een groot en complex project midden in de stad, vanwege de ligging en de functie als vervoersknooppunt komen hier veel verkeersstromen samen en spelen er veel verschillende belangen. Het project kent diverse deelprojecten, en heeft te maken met veel verschillende geldstromen.

Het project kent nog een aantal risico's:

- de bouw van de fietsflat: de gemeente is verplicht dit door Prorail te laten uitvoeren
- het intensieve gebruik van het natuursteen, dit leidt tot hoge onderhoudskosten
- de belasting van de Kruisweg door de bussen is te zwaar gebleken voor de klinkerbestrating, dit leidt tot vervroegde afschrijving en extra kosten nu de Kruisweg binnen twee jaar na oplevering van nieuw asfalt moeten worden voorzien
- de inrichting van het Kennemerplein in combinatie met intensief gebruik van het plein door fietsers en voetgangers zal tot hogere beheerkosten leiden en om extra handhaving vragen
- uitblijvende verkoop Nedtrain locatie
- definitieve afrekening BIRK subsidie

6. Uitvoering

De realisatie van de fietsgevel start 2013, aansluitend wordt het Kennemerplein opnieuw ingericht.

7. Bijlagen

Bijlage A:	herziene dekkingsopstelling;
Bijlage B:	herziene kostenopstelling van het project (Ex artikel 55 Gemeentewet)
Bijlage C:	een vakpublicatie omtrent de problemen bij de realisatie van de onderdoorgang tussen souterrain en station.
Bijlage D:	HBF (Ex artikel 55 Gemeentewet)
Bijlage E:	Brief van wethouder Cassee + bijlage

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris

de burgemeester

8. Raadsbesluit

De raad der gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders

Besluit:

Het college stelt de raad voor:

1. In te stemmen met het afronden van het project Stationsplein en omgeving
2. Hiervoor een krediet beschikbaar te stellen van €5.899.633,-
3. Dit krediet te dekken uit:
 - a. De reeds voorziene dekking (RB 023/2008) a €3.531.000,-
 - b. De aanvullende Bon Route subsidie a €3.999.630,-
 - c. De aanvullende Quick Win subsidie a €2.000.000,-
 - d. IP post 67.70 €2.512.849. In het IP 2013 – 2018 is hiermee reeds rekening gehouden

Dekking	Oud	Mutatie	Nieuw
Investeringsplan	2.327.000		2.327.000
BIRK subsidie	7.900.000		7.900.000
BONRoute busstation	2.066.000		2.066.000
BONRoute aanvullend	2.830.000		2.830.000
BONRoute ophoging 2010		3.999.630	3.999.630
Restant versn.maatr. ZuidTangent	550.000	-34.000	516.000
Te verwachten ontvangen BDU 2009	670.000	-670.000	0
Provincie bijdrage 1.000 plaatsen extra	1.500.000	-1.500.000	0
Vastgoed verkopen	6.953.000	-3.905.300	3.047.700
ISV	824.000		824.000
Quick Win 2.11 subsidie		2.000.000	2.000.000
BDU 2013 <vervallen wegens uitstel fietsbrug>			
Overige dekking	50.000	2.315.454	2.365.454
<i>IP-post 67.70</i>		<i>2.512.849</i>	<i>2.512.849</i>
	25.670.000	4.718.633	30.388.633

Gedaan in de vergadering van (wordt ingevuld door de griffie)

De griffier

De voorzitter